

מתחת לפני הים מתגלה

כשהים חלק, והמים שקופים במפרץ קיסריה, נוחתים שבעה אנשי צפרדע על קרקעית הים. שבעה יצורים — ארוזים היטב בחליפות גומי שחורות, מסיכות וזכוכית, חנפירים שחורים ומיכלי אוויר צהובים — צוללים אז לעומק של 1985 שנה.

זה לא הרבה. השנים שוקעים אטאט במצולה. הם הגיעו, בסך הכל, ל-10 מטר עומק. שם מחפשים שבעת אנשי הצפרדע למטרות שלום את הנמל השקוע של הורדוס. את סבאסטוס, כפי שנקרא הנמל הגדול ביותר בארץ ישראל. בנה אותו המלך הורדוס, 22 שנה לפני הספירה. לכבוד הקיסר אוגוסטוס. הוא נישאר גם אחרי הספירה — הנמל הגדול ביותר של הפרובינציה יודיאה, ואחר כך של הפרובינציה פאלסטינה פרימה.

המפעל העצום של הורדוס קבור עתה בחול בעומק של שלושה מטר, מתחת לקרקעית הים. בעוד אלפיים שנה ינוח על משכבו בשלום, באותה צורה, בעומק של שלושה מטר מתחת לקרקעית של אז, גם נמלי הכסות של הברון דה רוטשילד, העומד להיבנות שם בשנה הבאה. וגם אז ישתגעו ארכיאולוגים לחשוף אותו. רוטשילד ה-84 בטח יממן. אבל הוא לא יהיה יפה כל כך כמו זה של הורדוס. יישלו ממנו לכל היותר סירות סקימים טרופות, כדורי

שרידי הנמל של הורדוס. אם ייתקל בימינים חשובים, הוא יצלם אותם במצלמה תת-ימית מיוחדת. חפצים כמו כדים ועוגנים מימי הורדוס, הוא יעלה ישר לחוף.

אחד הצוללים, חבר משק, שוותר על חליפת הגומי, מרחף על פני קרקעית הים, מחפש את

שרידיו של נמל

הכרישים בקיסריה

גולף וכפתורי ביקיני. מימצאים שימיינו בקפדנות, מן הסתם לפי שיטה אלקטרונית, שמכונות אייב'אם ירשמו אותם בקאטאלוגים — ושהיו בהרבה פחות מופלאים מפסל אוגוסטוס, אותו הציב הורדוס מול פתח הנמל.

קיבוצינים שחורים

סנפיר שחור ואימתני חותך את הגלים הקטנים של המפרץ. מצריח המיסגד של הכפר הבוסני הנטוש, ממרומי המצודה הצלבנית, ומהשטח המודרני של סראטון — אולי המסעדה הטובה ביותר בארץ — הוא נראה כמו סנפיר של כריש.

"לוק, דארלינג!" נדהמת תיירת אמריקאית אחת. עד שריאות המכתת הצהובות צפות גם הן על פני המים. איש הצפרדע מטפס על סירת המנוע, המלווה אותו. הוא מתקלף משריון הגומי השחור. עכשיו הוא צבר — חיים סתור, רפתן מדגניה ב'.

צולל נוסף מתקלף. עירון להב, עובד שלחין מקיבוץ רוחמה. לאותו ענף שייך גם הצולל הבא — אריק צירלביץ — מגיבעת השלושה. כולם, והבאים אחריהם, הינם חברי קיבוצים — בגליל, בעמק, בדרום — וחברי האגודה לקידום מחקר ארכיאולוגי תת-ימי בישראל.

נמלו המפואר של הורדוס לא קיבל מעולם את הטיפול הראוי מכובשיו, לפי סדר כרונולוגי: הערבים, הצלבנים, הערבים, הצלבנים, והערבים. אחרי זה הונח ושקע. חלק מאבניו הענקיות הועברו לשיפוץ נימלי עכו ויפו. רק לפני מאה שנה ניבנה משרידיו האחרונים של הנמל העתיק שוברהגלים של פורט סעיד. הנמל פשוט הצטמק מיחס כזה, ונעלם יום אחד בכלל מהאופק. המצבה היחידה שנותרה לו היתה פרק כיא במילחמות היהודים של יוסף בן מתתיהו.

עד שהחליט אלישע לינדר, חבר קיבוץ מעגן מיכאל השכן, לקחת את הנמל בידיו. ההיסטוריון (38), שהוא גם מנהל בית הספר בקיבוץ, נטל על עצמו לגאול את הנמל מאלמוי ניותו. בכך התכונן לחשוף את נתיבי הספנות העתיקה במרחב.

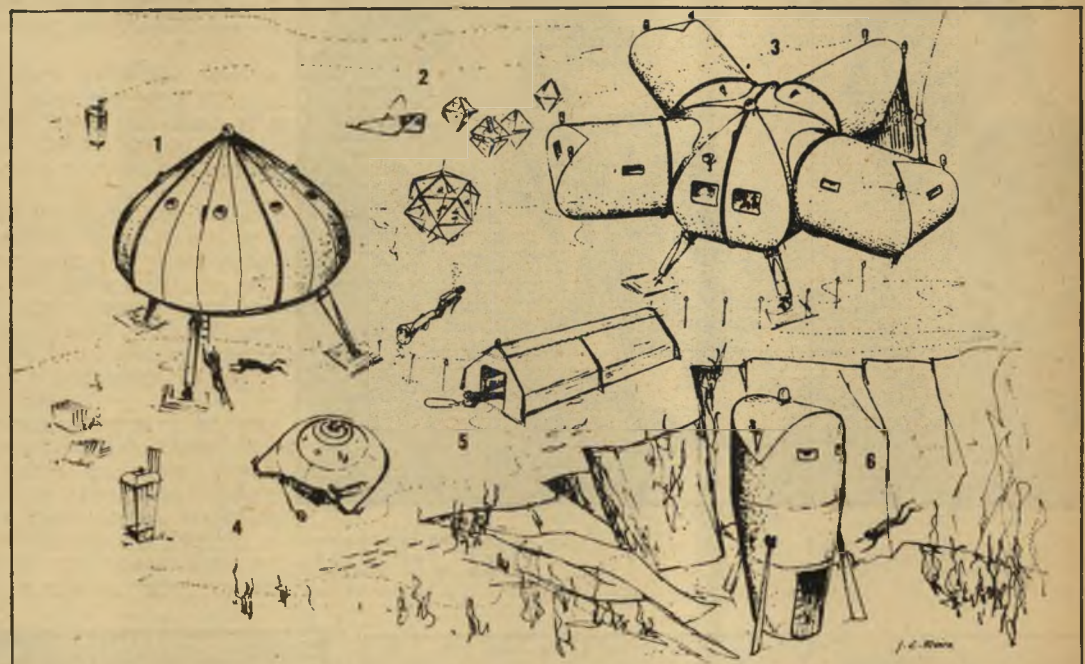
קיסריה היא מחלה מדבקת. לינדר נידבק כמנה, ברגע הגיעו לקיבוץ, לפני 10 שנים. הוא החל לקרוא חברים לדגל קיסרה המתנערת. מחקר תת-ימי היה ענף בלתי מוכר בארץ. הוא היפס צוללים מקצועיים. הוא מצא את הראשון בגבעת השלושה: אריק. זה הועיק חברים אחרים, שיבדו כמוהו על הים, וסבלו מאז מנוסטאלגיה מוצדקת למרחבי ים. כי הם מפתה. הטראקטוריסטים, הרפתנים, המורים, העובדים בשדה, שמחו לחזור אליו. בשבילו היו מוכנים אפילו להתעניין בארכיאולוגיה. עברו הם גם וייתרו על שבתות וצברו אותן. את חופשתם, גם בעונה הבוערת ביותר בקיבוצים שלהם, הם בילו, מחזורים מחזוריים, כל מחזור בן 10 צוללים 1-10 ימים, על קרקעית הים. מסוכן? אז מה? — אימרים הצוללים הקיבוצינים. גם ברפת אפשר להתחלק פתאום על זבל ולשבור את הראש. אבל ברפת אי אפשר להבהיל דיג תמים, בסנפיר שחור מתחת לאפ. ברפת אי אפשר לתלות על חכה של דיג חובב נעל ישנה. אין התענוג.

מוסדות, חברות ספנות, מימנו. ציוד חדיש הובא מגרמניה. אבל שום דבר לא יכול היה לפתור את בעייתו המייאשת של החוף הישראלי: שכבות חול בגובה שני מטרים מכסים את שרידי הנמלים העתיקים. עריכת מיפוי מדעי, בתנאים אלו, נראתה כאבסורד.

הרים כקרקעית הים

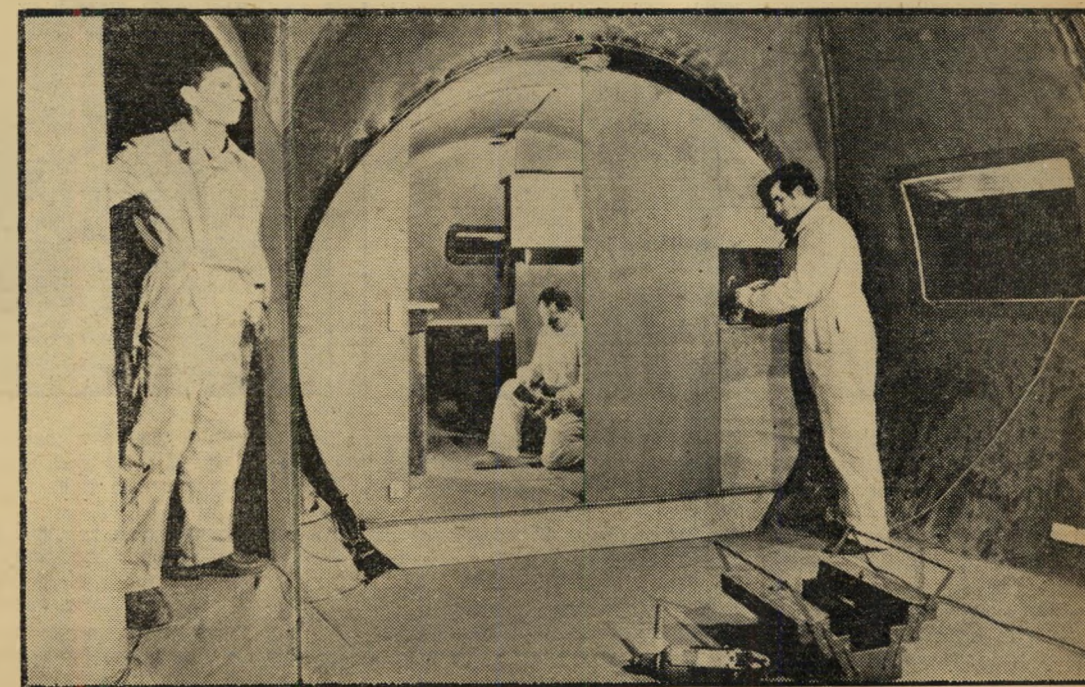
תמיד יש מישהו שבו להציל. בכנס בינלאומי פגש לינדר את הקפיטן ז'אקס קוסטו, הגאון הצרפתי בחקר

* תושבי בוסניה, אזור מוסלמי ביוגוסלביה, הובאו לקיסריה בידי שליטתם התורכיים.

כשמצולנים עולים לתוכו בסולם. (2) מיקלט חירום להגנה אנטי-כרישית. (3) הבית הגדול. (4) צלחת צלילה. (5) מוסך לקטנוע במצולות. (6) הבית הקטן, הדומה לטייל חללי.

לא תיבנה ליד אילת, אלא ליד פורט סודאן. ה' ציור של תוכנית העיר כולל: (1) מוסך של צלחות הצלילה,

המגורים הגדול, אשר יהיה מרופד באריג ירוק. בחלונות מימין יראו המצולנים את הדגים שיעברו על פניהם. הבית יאפשר חקר אפשרות חיים לבני אדם מתחת למים.

הנמצא עתה בבנייה בצרפת. הרותכים ב' תמונה מסיימים את עבודות הגמר. מלפנים בתמונה: חדר